MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Archeologienota

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

GENT
PROJECT WITTE KAPROENEN
ZONE B
(prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Lynn DEVALCKENEER
Bart BARTHOLOMIEUX
Christof VANHOUTTE
Stijn CASSELMAN

Projectcode: 2025F19

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
B - 8770 Ingelmunster

T +32 51 31 60 80
F +32 51 30 22 37
info@monument.be

R.P.R Gent, afd. Kortrijk
BTW BE 0441.337.825
monument.be

MONUMENT
GROUP

1. Aanleiding vooronderzoek

Zie het verslag van resultaten bureauonderzoek (2025F19).

2. Gemotiveerd advies

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor een deel van het projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk, met uitzondering van het zuidelijke deel van Zone 1 in het noordwesten van het plangebied, dat is geregistreerd als Gebied Geen Archeologie (GGA). Gezien de topografische ligging (op droge zandgronden nabij de Leie) en de aard van de te verwachten archeologische sporen wordt een vervolgonderzoek in de vorm van proefputten- en proefsleuvenonderzoek voorgesteld als de meest aangewezen methode. Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.5.).

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de verschillende onderzoeksfases moeten voldoen. Aangezien de vergunningsprocedure reeds lopende is, dienen de vervolgonderzoeken in een uitgesteld traject te worden geadviseerd. Bij voorkeur wordt het vooronderzoek uitgevoerd voorafgaan de sloop van de gebouwen.

3. Planafbakening

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ongeveer 15.587 m^2 en dient deels onderzocht te worden (12173 m²) door middel van proefsleuven en proefputten. De footprints van de bebouwing blijven buiten beschouwing gezien de aanwezigheid van de kelderverdiepingen het archeologisch archief volledig hebben vernietigd. Bij het uitzetten van het proefsleuven en -puttenplan diende rekening te worden gehouden met het aanwezige bomenbestand en ook bestaande rioleringen en leidingen werden in acht genomen. (Figuur 1 en Figuur 2).

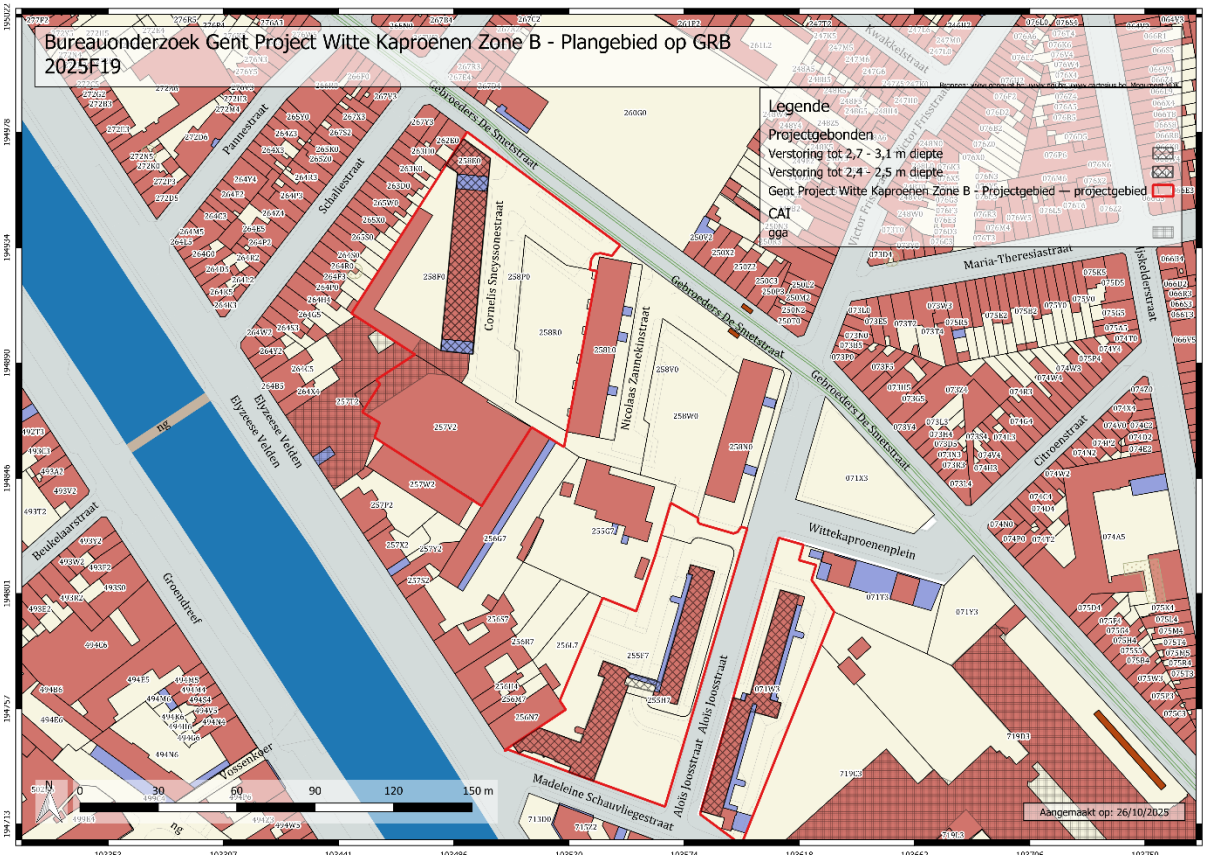

Figuur 1: Plangebied, onderzoeksterrein en GGA (bron: Geoportaal Onroerend Erfgoed) op de kadasterkaart (bron: geopunt.be)

Figuur 2: Plangebied, onderzoeksterrein en GGA (bron: Geoportaal Onroerend Erfgoed) op recente orthofotobeelden uit 2024 (bron: geopunt.be)

4. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen weergegeven. Deze onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Indien niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan tot een archeologische opgraving.

- **Proefputten en -sleuven:**
  - Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
  - Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem (beschrijving + duiding)
  - Is er een intacte bodem aanwezig? Hiermee wordt een bodemopbouw bedoeld die door recente activiteiten niet zo sterk afgetopt of vergraven is dat alle archeologisch relevante lagen verdwenen zijn.
  - Is er een begraven bodem aanwezig? Zo ja: wat is de dikte ervan?
  - Heeft de huidige bebouwing een verstoring van de bodem meegebracht? Zo ja: in welke mate?
  - Zijn er archeologische sporen aanwezig?
  - Is er menselijk botmateriaal terug te vinden, uit de voormalige begraafplaats ter hoogte van Zone 1 in het noordwesten van het projectgebied? Zo ja: bevindt dit zich in anatomisch verband? Is er sprake van secundaire begraving? Kan de afbakening van het grafveld worden gelokaliseerd?
  - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
  - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
  - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
  - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
  - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
  - Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
  - Welke zijn de verder te nemen maatregelen in functie van de geplande werken?

5. Plan van aanpak

Hieronder wordt per voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

- **Proefsleuven- en proefputten**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante sporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van verschillende proefputten en proefsleuven verspreid over het onderzoeksgebied. Ze worden dusdanig verspreid over het terrein om de verschillende verstoringen in kaart te brengen. Uitzondering vormen de footprints van de gebouwen met kelderverdiepingen. Gezien hun verstoringsdieptes (2,4 m tot 3,1 m onder het maaiveld) kan gesteld dat enig archeologisch potentieel bij hun aanleg werd vernietigd. Bij het plaatsen van de sleuven en putten werd rekening gehouden met enerzijds het bodembestand, en anderzijds met de aanwezige leidingen en rioleringen.

In totaal worden acht proefputten geadviseerd (3x3 m) en zes proefsleuven in het noordwestelijke deelgebied. De proefputten verspreiden zich over de verschillende deelgebieden, de proefsleuven worden in het meeste westelijke deelgebied geadviseerd. In deze zone doelen de proefputten en -sleuven op het in kaart brengen van mogelijke resten en sporen van de begraafplaats en haar begrenzing. In iedere proefput wordt een profiel geregistreerd, op een dermate manier dat men in feite om de 25 m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein. Een stuk van dit deelgebied blijft vrij van enig onderzoek gezien haar kartering als GGA. De proefsleuven worden met 2 m breedte aangelegd ter hoogte van de loods, het L-vormige gebouw en de zones ten oosten van de woonresidentie in Zone 1, en dit met een tussenafstand van ca. 12 m tussen de sleuven (van middelpunt tot middelpunt). In iedere proefput wordt een profiel geregistreerd, op een dermate manier dat men in feite om de 25 m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein. Ook in de proefsleuven dienen profielen geregistreerd te worden met eenzelfde interval.

Aangezien de vraagstelling zich hier voornamelijk richt op het vaststellen van verstoring en controle op bewaring van een archeologische niveau of diepere sporen, wordt een kleiner percentage dan de gewoonlijk geadviseerde 10% van het onderzoeksgebied onderzocht.

Figuur 3: Proefsleuven en -putten aangeduid op luchtfoto met bestaande verstoringen (bron: www.geopunt.be)

Figuur 4: Plangebieden locaties voor proefputten en proefsleuven op de kadasterkaart met weergave bomenbestand (bron: geopunt.be)

Figuur 5: Plangebied en locaties voor proefputten en proefsleuven met KLIP (bron: geopunt.be)

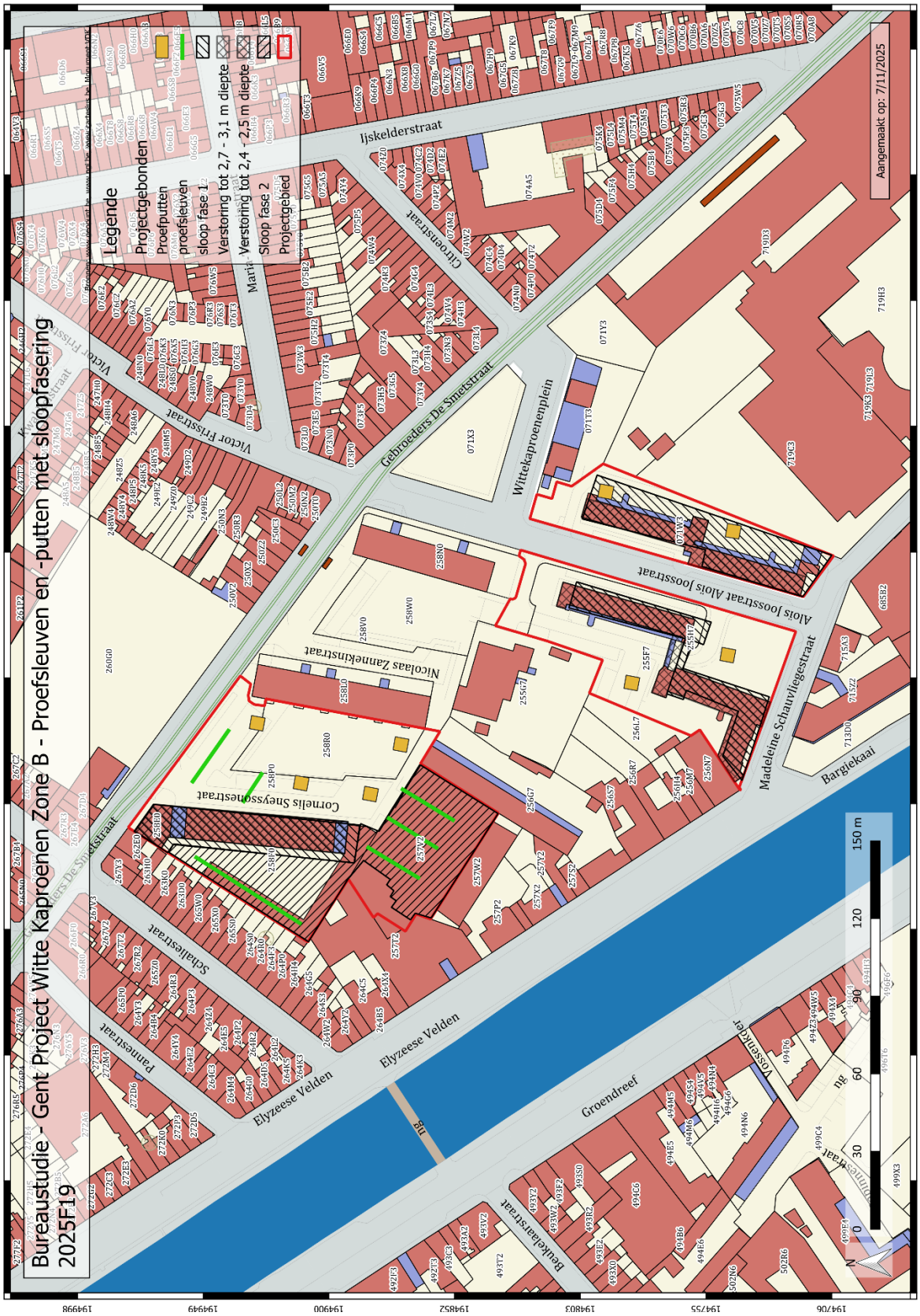

Figuur 6: Plangebied en locaties voor proefputten en proefsleuven met sloopfasering (bron: geopunt.be)

Figuur 7: Plangebied en locaties voor proefputten en proefsleuven weergegeven op de Vandermaelenkaart (1846-1854) (bron: geopunt.be)

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na afloop van het terreinonderzoek worden de putten opnieuw gedicht met de eerder uitgegraven grond. Dit gebeurt op een dergelijke manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bijvoorbeeld brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Indien er dient te worden afgeweken van dit patroon, dient dit gemotiveerd te worden bij de opmaak van het verslag.

Wanneer de gebouwen gesloopt worden kunnen enkel de bovengrondse delen onbegeleid worden gesloopt. Het uitbreken van de verhardingen, vloer- of kelderplaten gebeurt onder begeleiding van een archeoloog. Dit om te voorkomen dat sloopwerkzaamheden een bijkomende impact hebben op het mogelijk aanwezige bodemarchief. Bij voorkeur wordt dit vooronderzoek uitgevoerd voorafgaand de sloop van de bestaande bebouwing.

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij de aannemer archeologie. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard op de plaats naar keuze van de bouwheer. Dit gebeurt in overleg met opdrachtgever voor de aanvang van het project. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het vooronderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

6. Gewenste competenties

- In het kader van het proefputtenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek op zandbodems en beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefputten en -sleuvenonderzoek in stadscontexten.
- Gedurende het terreinwerk dient een (assistent-)aardkundige op afroep aanwezig te zijn bij het aanleggen, registeren en interpreteren van de referentieprofielen; voor het nemen van stalen, het bepalen van de analysestrategie en het uitvoeren en interpreteren van analyses. De (assistent-)aardkundige voert dit uit conform de bepalingen inzake referentieprofielen en aardkundige staalname (hoofdstuk 10.3 en

10.4 CvGP). De (assistent-)aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandbodems.

7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.